

**Міністерство освіти і науки України
Одеська обласна рада
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська обласна універсальна наукова бібліотека
імені М. Грушевського
Одеський національний політехнічний університет**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРІЇ ТА ІННОВАЦІЇ**

**МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
студентів, аспірантів та молодих науковців,
присвяченої 100-річчю
Одеського національного політехнічного університету**

Одеса, 22-23 березня 2018 р.

Редакційна колегія:

Спрінсян В. Г. – заслужений працівник освіти України, канд. мистецтвознавства, зав. кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій Одеського національного політехнічного університету (ОНПУ), голова Асоціації документознавців України (*голова редколегії*)

Розова Т. В. – Академік Академії наук вищої школи України, доктор філос. наук, професор, зав. каф. культурології, мистецтвознавства та філософії культури ОНПУ

Шевченко О. В. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій ОНПУ

Сухотеріна Л. І. – професор, доктор історичних наук, зав. кафедри політології гуманітарного факультету ОНПУ

Жарких В. Ю. - доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та методології науки

Бірюкова Т. Л. – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри інформаційної діяльності та медіа-комунікацій (ІДМК) ОНПУ

Кубко В. П. – к. філос. н., доцент кафедри ІДМК ОНПУ

Лугова Т. А. – к. мист., доцент кафедри ІДМК ОНПУ

Якубовська М. Г. – к. філол. н., доцент кафедри ІДМК ОНПУ

Панькевич О. О. – старший викладач кафедри ІДМК ОНПУ

А 43 **Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації:** зб. Матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю Одеського національного політехнічного університету, Одеса, 22-23 березня 2018 р. / під заг.ред. В. Г. Спрінсяна. – Дніпро: Середняк Т. К., 2018. – 569 с.

ISBN 978-617-7599-71-4

Збірник містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених, присвяченої проблемам документознавства, інформаційної діяльності, соціальної комунікації, інформаційного забезпечення освітніх процесів, інформаційного менеджменту в організаціях і прикладних аспектів застосування інформаційних технологій. Статті та тези доповідей охоплюють також проблеми сучасної міжкультурної та міжособистісної комунікації. Конференція була проведена Одеським національним політехнічним університетом 22-23 березня 2018.

Збірник розраховано на наукових працівників, спеціалістів інформаційної сфери, викладачів, аспірантів і студентів.

Друкується за рішенням Вченої ради гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.

Відповідальність за зміст статей покладається на авторів.

ISBN 978-617-7599-71-4

Министерство образования и науки Украины
Одесский областной совет
Одесская областная универсальная научная библиотека
имени М. Грушевского
Одесский национальный политехнический университет

**«Актуальные вопросы документоведения и
информационной деятельности:
теории и инновации»**

МАТЕРИАЛЫ

IV Международной научно-практической конференции
студентов, аспирантов и молодых ученых,
посвященной 100-летию
Одесского национального политехнического университета
Одесса, 22-23 марта 2018 г.

2018

The Ministry of Education and Science of Ukraine
Odessa Regional Council
Odessa M. Hrushevsky Regional Universal Scientific Library
Odessa National Polytechnic University

**Topical issues of records management and
information activities: theories and innovations**

Collection of Papers
of the 4-th International Scientific and Practical Conference of
students, postgraduates and junior researchers
devoted to the 100-th anniversary
of Odessa National Polytechnic University

Odesa, March, 22-23, 2018

2018

УДК 002.1(062.552)

A 43 Актуальные вопросы документоведения и информационной деятельности: теории и инновации: сб. Материалов IV Международной научно-практической конференции, посвящённой 100-летию Одесского национального политехнического университета. Одесса, 22-23 марта 2018 / под общ.ред.: В. Г. Спринсяна. – Днепро: Середняк Т. К., 2018. – 569 с.

ISBN 978-617-7599-71-4

Сборник включает материалы IV Международной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых, посвященной проблемам документоведения, информационной деятельности, социальной коммуникации, информационного обеспечения образовательных процессов, информационного менеджмента в организациях и прикладных аспектов применения информационных технологий. Статьи и тезисы докладов охватывают также проблемы современной межкультурной и межличностной коммуникации. Конференция была проведена Одесским национальным политехническим университетом 22-23 марта 2018 г.

Сборник рассчитан на научных сотрудников, специалистов информационной сферы, преподавателей, аспирантов и студентов.

Печатается по решению Ученого совета гуманитарного факультета Одесского национального политехнического университета

Материалы конференции публикуются в авторской редакции.
Ответственность за содержание статей возлагается на авторов.

UDC 002.1(062.552)

A 43 Topical issues of records management and information activities: theories and innovations: Collection of papers, 4-th International Scientific and Practical Conference devoted to the 100-th anniversary of Odessa National Polytechnic University Odesa, 22-23 March 2018 / edited by V.G.Sprinsyan, – Dnipro: T.K.Serednyak, 2018. – 569 pp.

ISBN 978-617-7599-71-4

The collection comprises articles of the 4-th International Scientific and Practical Conference of students, postgraduates and young scientists on problems of records management, information activities, social communication, information support of educational process, information management in organizations and applied aspects of information technologies application. The articles and abstracts also cover the problems of intercultural and interpersonal communication. The conference was held at Odessa National Polytechnic University on 22-23 March 2018.

The collection is intended for researchers, information specialists, teachers, postgraduate students and students.

Printed by the decision of the Academic Council of the Faculty of Humanities, Odessa National Polytechnic University.

The conference papers are published in author's edition.
The contents of the articles rest entirely with the authors.

Олена Татакі, Ярослава Сидорчук
 ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО
 ЯК РЕЗУЛЬТАТ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ
 ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
 ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ 207

Анна Сакута
 ИНФОРМАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ОРГАНИЗАЦИЯХ..... 212

ІННОВАЦІЇ В ДОКУМЕНТАЦІЙНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Нафиса Зиявитдинова, Шербек Хайитов
 РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ДОКУМЕНТООБОРОТА
 В УПРАВЛЕНИИ ОРГАНИЗАЦИЕЙ 218

Тетяна Лугова, Альона Дрига
 ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС:
 НІМЕЦЬКИЙ ДОСВІД КОНСТИТУЮВАННЯ 223

Ганна Зірчак, Каріна Стрельцова
 СУТНІСТЬ ТА ПОНЯТТЯ
 ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ..... 228

Санъат Султонович Рахматов
 АВТОМАТИЗИРОВАННЫЕ СИСТЕМЫ
 В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЁТЕ 232

Олександр Люлько
 СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ 237

Костянтин Міняйло
 ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
 ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ
 У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ..... 242

Макріна Топале
 ЕТИКА ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ВИЩИХ
 НЕФІЛОЛОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ..... 246

Оксана Бурля
 АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕРЕХОДУ
 ВІД ТРАДИЦІЙНОГО
 ДО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ 253

Тетяна Лугова, Альона Дрига
Одеський національний політехнічний університет
Одеса, Україна

ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС: НІМЕЦЬКИЙ ДОСВІД КОНСТИТУЮВАННЯ

Анотація: У статті зіставлено досвід законодавчого конституювання розуміння та процесу впровадження електронного цифрового підпису у Німеччині та Україні.

Ключові слова: електронний цифровий підпис, електронний документ, система електронного документообігу, діловодство Германії, закон «Про електронний цифровий підпис», юридична сила електронного підпису.

Annotation: The article compares the experience of the legal constitutionality of the understanding and process of electronic digital signature in Germany and Ukraine.

Key words: electronic digital signature, electronic document, electronic document management system (EDMS), paperwork of Germany, law "On electronic digital signature", legal force of electronic signature.

Anmerkung: Der Artikel vergleicht die Erfahrungen der rechtlichen Verfassungsmäßigkeit des Verständnisses und Prozesses der elektronischen digitalen Signatur in Deutschland und der Ukraine.

Stichwörter: elektronische digitale Signatur, elektronisches Dokument, elektronisches Dokumenten management system (EDMS), Fallmanagement in Deutschland, Gesetz "Über elektronische digitale Signatur", elektronische Unterschrift rechtskräftig.

Актуальність теми дослідження зумовлюється роллю електронного цифрового підпису (ЕЦП) для надання юридичної сили електронним документам різних країн інформаційної доби. При цьому варто констатувати, що незважаючи на зростаючу вагомість проблеми верифікації, захисту та затвердження електронних документів, ця тема не знайшла широкого наукового обґрунтування. Причиною цього є вельми змістовне відображення цих аспектів у відповідних законах країн. Тож зіставлення досвіду конституювання електронного цифрового підпису як важливого реквізиту електронного документа в законах Німеччини та України видається вельми перспективним з метою помірною бенгмаркінгу.

Мета статті – виявити відмінності у процесі конституювання електронного цифрового підпису у законах Німеччини та України.

У Німеччині правова система електронних документів встановлена Законом «Про підписи» (Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen (Signaturgesetz - SigG) [3]) від 2001 року. Цей закон забезпечує правове визнання електронних підписів, а також юридичну силу і можливість використання електронних записів як судових доказів. Крім спеціального закону, юридичне визнання електронних підписів прописано і в загальному законодавстві Німеччини, - Німецькому цивільному положенні (Staatliche Beihilfen und EU-Recht), процесуальному законодавстві (Europäischer Vollstreckungstitel). У цих законах також прописані й виключення з правил, наприклад, не можуть бути представлені в електронному вигляді й, відповідно, підписані електронними підписами заповіти, векселі тощо. Натомість в українському законі про «Електронний цифровий підпис» [1], діють виключення лише на ті відносини, що виникають під час використання інших видів електронного підпису, в тому числі переведеного у цифрову форму зображення власноручного підпису.

У 1997 році в Німеччині був введений у дію названий вище Закон «Про цифровий підпис», який є статтею 3 Закону «Про регулювання основних умов надання інформаційних і комунікаційних послуг» (Zuständigkeiten von Bund, Ländern und der EU im Medien- und Telekommunikationsrecht) [2]. Згодом анульований, цей акт наділяв юридичною силою електронних підписів в електронній комерції. Додаткові технічні вимоги були надані в тому ж році в Постанові «Про цифровий підпис» [2].

У Законі «Про підпис» встановлюються різні види електронних підписів: простий, вдосконалений і кваліфікований. Лише останній є повним юридичним еквівалентом фізичного підпису, хоча перші дві також можуть застосовуватися в судових процедурах [3]. В Україні електронний цифровий такої класифікації немає, згідно з українським законом, це вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа [1].

У Німеччині не передбачена обов'язкова акредитація центрів, що засвідчують електронні підписи. Тим не менш, центри можуть пройти добровільну акредитацію як кваліфіковані постачальники сертифікаційних послуг, або центрів довіри. Тільки ті сертифікати, які випущені акредитованими засвідчувальними центрами (Amtsgericht), визнаються кваліфікованими.

У Німеччині також був прийнятий Закон «Про контроль і прозорість корпоративної сфери» (Erhöhte Transparenz von Vorstands- und Aufsichtsratsvergütungen (einschl. Aktienoptionen) in Deutschland auf Grund des Corporate Governance Kodex [4]), який вважається німецьким аналогом американського SOA (The Society of Actuaries) [6]. Відповідно до нього, підприємство бере на себе зобов'язання по створенню надійної інфраструктури інформаційних технологій.

Наразі в Німеччині відбувається процес регулювання використання криптографії з відкритим/закритим ключем, в процесі чого порушуються технічні вимоги до сертифікуючих органів, які повинні повністю відповідати закону для того, щоб отримати дозвіл на здійснення діяльності. Основна тематика закону спрямована на створення інфраструктури цифрових підписів, а не на визнання юридичної сили договорів в електронному форматі. Електронний цифровий підпис як засіб контролю походження і цілісності інформації є ефективним інструментом забезпечення інформаційної безпеки на всіх рівнях інфраструктури суспільства: від персональної інформаційної безпеки людини до інформаційної безпеки держави. Тому ЕЦП, зокрема, і інфраструктура відкритих ключів, у цілому, є стратегічною оборонною технологією, від якості й надійності реалізації якої залежить інформаційна безпека країни.

Оскільки офіційне визнання юридичної сили електронних документів рівний паперовим не гарантується законом, то виникає дві проблеми гармонізації законодавства. По-перше, відсутність офіційного законодавчого визнання електронних документів призводить до необхідності проведення додаткових коментарів щодо охоплених угод. Отже визначення угод, які можуть бути укладені в електронному вигляді, вимагає аналізу законодавства і, як результат, збільшення вартості угоди.

Друга проблема створена розділами 14 та 15 закону «Zuständigkeiten von Bund, Ländern und der EU im Medien- und Telekommunikationsrecht» [2]. Вони встановлюють придатність

стандартів цифрового підпису до іноземних сертифікуючих органів. Цифрові підписи, створені органом з іншої держави-члена ЄС, визнаються тільки в тому випадку, якщо вони можуть продемонструвати такий саме рівень безпеки. Для держав не членів ЄС секція 15(2) вказує, що цифрові підписи можуть визнаватися рівноцінними лише при наявності міжнародних або міжурядових договорів.

Недоліки стандартів, що містяться в законодавстві 1997 року, суперечили вимогам двох Директив ЄС. Тому уряд Німеччини розробив додаткові акти для заміни існуючого закону. Ця Німецька пропозиція з основ Закону «Про цифровий підпис» від 16 серпня 2000 року, прийнята Бундесратом 09 березня 2001 року і набула чинності 21 травня 2001 року (Signaturgesetz, SigG) [3].

Тут все ж залишається обов'язковий набір правил для створення та випуску сертифікатів, які можуть бути визнані у відповідності з Директивою; однак електронні підписи за визначенням самодостатні для того, щоб бути доказом укладення угоди в електронній формі. Перша частина закону формулює мету всього акту: формування основ для електронних підписів. Вона набагато більш відповідає Директиві, ніж у попередньому законі. Однак, замість регулювання обігу електронних підписів, закон продовжує побудову інфраструктури цифрових підписів.

Зараз триває процес підготовки до внесення змін до статті 126(a) Цивільного кодексу Німеччини, які гарантували б законний статус кваліфікованого сертифікату. Визнання іноземних сертифікатів можливо за умови, що видали їх сертифікуючі органи пройшли акредитацію і можуть забезпечити відповідний рівень безпеки. У разі якщо зміни будуть зроблені, то це створить гарантії використання електронних підписів в усіх сферах господарської діяльності незалежно від того, в яких відносинах підпису використовуються. Новий і вдосконалений SigG певною мірою пом'якшив позицію Німеччини щодо електронних підписів, але не досяг мети створення ефективного законодавства, що стосується законного визнання договорів в електронній формі.

Таким чином, зіставлення законів про електронні цифрові підписи Німеччини та України показує більш розвинену та складну практику конституювання електронного цифрового підпису у Німеччині, зокрема, у введенні у дію детальних виключень щодо дії

ЕЦП, видів та ступенів ЕЦП, вимог до сертифікуючих органів, розробка механізмів придатність стандартів цифрового підпису до іноземних тощо. Це свідчить про більший досвід роботи з електронними документами, стратифікацію проблем, що виникають у такій роботі, розвинену інфраструктуру цифрових підписів та високий рівень технологій, що впроваджуються у судову діяльність, комерцію та цивільне життя німецьких громадян. Для України вивчення німецького досвіду дозволить накреслити шляхи розвитку галузі роботи з електронними документами, розбудовувати відповідну інфраструктуру та стандарти ЕЦП, звертати увагу на проблеми, що вже існують та уникати помилок, ефективно вирішувати виникаючі проблеми.

Література

1. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 02.11.2016 № 852-15 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15> (дата звернення: 08.03.2018).
2. Zuständigkeiten von Bund, Ländern und der EU im Medien- und Telekommunikationsrecht, Abschluss der Arbeit: 30. März 2007. URL: <https://www.bundestag.de/blob/414758/56625ce3f32429cedc2ca5def04f87a1/wd-10-029-07-pdf-data.pdf> (дата звернення 08.03.2018)
3. Gesetz über Rahmenbedingungen für elektronische Signaturen (Signaturgesetz - SigG) URL: https://www.bundesnetzagentur.de/SharedDocs/Downloads/DE/Sachgebiete/QES/Rechtsgrundlagen/Signaturgesetz%202013.pdf?__blob=publicationFile&v=2 (Ausfertigungsdatum: 16.05.2001)/
4. Erhöhte Transparenz von Vorstands- und Aufsichtsratsvergütungen (einschl. Aktienoptionen) in Deutschland auf Grund des Corporate Governance Kodex URL: <https://www.bundestag.de/blob/514500/3784baa5b1eeb0b336a2516c7b694501/erhoehte-transparenz-von-vorstands-----data.pdf>
5. Deutscher Bundestag. URL : <https://www.bundestag.de/>
6. United states House of representatives. URL : <https://www.house.gov/>